

השסע הלאומי

אזרחות | שאלון 34281

מצגת לימוד לבגרות

שקף 1 מתוך 17

יחידה 1

שיטת הבחירות היחסית

יחידה 3

מאפייני השסע הלאומי בישראל

יחידה 5

השסע הלאומי - הבדל משסעים אחרים

יחידה 7

דוגמאות ליישום מדיניות מתקנת

יחידה 2

מדיניות של העדפה מתקנת

יחידה 4

דרכי התמודדות עם השסע

יחידה 6

מדיניות המדינה כלפי המיעוט הערבי

יחידה 8

אתגרי השסע בימינו

העמדה המיוחסת למגזר הערבי

המגזר הערבי תובע שוויון מלא
כאזרחים מבלי שיוחייב בשירות.

ההשוואה מחומר הלימוד של הנושא. הנוסח מחומר הלימוד: טענה מרכזית ביחסי המגזרים (עמדות כפי שמוצגות בחומר, לא קביעה על כל בני המגזר).

העמדה המיוחסת לחלק מהציבור היהודי

חלק מהציבור היהודי קושר שוויון
זכויות מלא לשוויון בנטל (שירות
צבאי).

לעומת

1 שיטת הבחירות היחסית

המעודדת ריבוי מפלגות ומאפשרת ייצוג בפרלמנט לכל גווני החברה. שיטת הבחירות היחסית מאפשרת שותפות בשלטון לכל הקבוצות בחברה ובכך מפחיתה את המתח בין השסעים השונים

2 מדיניות של העדפה מתקנת

במקומות בהם לאוכלוסייה הערבית יש תת ייצוג (למשל: שיעורם באוכלוסייה הוא 20% אולם במשרות ציבורית הרבה פחות מכך), המדינה נוקטת במדיניות של העדפה מתקנת עד לצמצום הפער. ייצוג שוויוני יתרום לביטול הסטריאוטיפים כלפי האוכלוסייה הערבית וייצור אצל האוכלוסייה הערבית תחושה של אזרחים שווים

1 מאפייני השסע הלאומי בישראל

השסע הלאומי הוא המתח בין הרוב היהודי למיעוט הערבי במדינת ישראל. בעבר נחשב השסע מעין-אלים; כיום הוא שסע עמוק, בעל ממד פולחני-תרבותי (שתי תרבויות ושתי זהויות לאומיות שונות). השסע בא לידי ביטוי במחלוקת על זהות המדינה, על משאביה ועל זכויות המיעוט.

2 דרכי התמודדות עם השסע

שיטת הבחירות היחסית: מעודדת ריבוי מפלגות ומאפשרת ייצוג פרלמנטרי לכל גווני החברה. העדפה מתקנת: העדפת המיעוט במשרות ציבוריות ובתקצוב עד לצמצום הפערים. שילוב בפוליטיקה, בכוח העבודה ובחינוך, ומתן ביטוי לשפה ולתרבות הערבית בחיי המדינה.

1 השסע הלאומי - הבדל משסעים אחרים

בניגוד לשסעים חברתיים או דתיים, השסע הלאומי נוגע לזהותה של המדינה ולמשאביה. שני הצדדים רואים עצמם קשורים לארץ ומתייחסים אליה כאל מולדת לאומית.

2 מדיניות המדינה כלפי המיעוט הערבי

הכרזת העצמאות התחייבה לשוויון זכויות מלא לכל אזרחיה. בפועל: פערים בתקצוב, במשרות ציבוריות ובתשתיות. מדיניות מתקנת: חוק שוויון הזדמנויות בעבודה, העדפה מתקנת, תוכניות חומש להשקעה במגזר הערבי.

1 דוגמאות ליישום מדיניות מתקנת

העדפה מתקנת במשרות הממשלתיות:
ייעוד משרות לאזרחים ערבים, חרדים ונשים.
תוכנית 922 (2016-2020): הקצאת תקציבים ממשלתיים לחיזוק החברה הערבית.
שילוב ערבים ברפואה, בהיי-טק ובאקדמיה - מגמת עלייה בשנים האחרונות.

2 אתגרי השסע בימינו

אירועי אלימות בין-לאומית (אוקטובר 2000, מאי 2021) מעמיקים את השסע. הפוליטיזציה של השסע: מפלגות ערביות ומפלגות ימין מתחרות על הזהות. הצעדים לשילוב ממשלתי וחברתי ממשיכים לצד המתחים.

1 חשיבות ההתמודדות עם השסע

שסע לא מטופל עלול להתדרדר לאלימות ולפגיעה בדמוקרטיה. התמודדות נכונה מחזקת את הלגיטימציה של המדינה בעיני כל אזרחיה. שילוב המיעוט הערבי משרת גם אינטרס לאומי: כלכלה, ביטחון וחוסן חברתי.

2 השסע הלאומי

הפילוג העמוק בחברה הישראלית בין יהודים לערבים, הנובע מהסכסוך הלאומי הממושך בין שני העמים על ארץ ישראל.

1 הערבים אזרחי ישראל

מיעוט לאומי, דתי ותרבותי המהווה
כחמישית מאזרחי המדינה. הם
אזרחים שווי זכויות באופן פורמלי,
אך רבים מהם מזדהים עם העם
הפלסטיני וחווים פערים במשאבים.

2 פערים בין המגזרים

פערים בתקצוב שירותי חינוך,
תשתיות, קרקעות ותעסוקה בין
המגזר היהודי למגזר הערבי,
המהווים מקור למתח מתמשך.

1 אירועי אוקטובר 2000

עימותים אלימים בין מפגינים ערבים למשטרה בתחילת האינתיפאדה השנייה; לפי תמצית דו"ח ועדת אור (1.9.2003), 12 אזרחים ערבים נהרגו מאמצעי הפיזור של המשטרה, ובמהלך האירועים נהרגו גם אזרח יהודי ותושב רצועת עזה. ועדת אור קבעה שיש לשנות את יחס מוסדות המדינה למגזר הערבי.

2 שוויון בזכויות מול שוויון בנטל

טענה מרכזית ביחסי המגזרים: חלק מהציבור היהודי קושר שוויון זכויות מלא לשוויון בנטל (שירות צבאי); המגזר הערבי תובע שוויון מלא כאזרחים מבלי שיוחייב בשירות.

מה רואים?

צילום צבע: מראה פנורמי של עיר עם בתים צפופים על גבעה; בולטים שני מסגדים - אחד עם כיפה מוזהבת וצריח גבוה ואחד עם כיפה אפורה - ונוף הרים ברקע. לפי תיאור הצלם, מבט על מרכז העיר אום אל-פחם (2023). השקף מראה עיר ערבית בישראל; המצגת עוסקת ביחס בין הרוב היהודי למיעוט הערבי ובמדיניות המדינה כלפי המיעוט.

קרדיט: צילום: MihMin, 2023, רישיון CC BY 4.0. מקור: ויקישיתוף | [קובץ המקור](#)

השאלה המקורית מהשאלון | שאלון 34281 | קיץ תשע"ו

השאלה המקורית

4. הצג שתי דרכים אפשריות להתמודדות עם השסע הלאומי בישראל.

תשובות מוצעות

- השסע הלאומי הוא המתח הקיים בין הרוב היהודי ובין המיעוט הערבי בתוך מדינת ישראל. השסע מפריד בין יהודים ובין ערבים באופן מוחלט, והוא בעל מאפיינים של אלימות והתנגשות בין הצדדים. ישנן מספר דרכים להפחתת השסע הלאומי:
- שיטת הבחירות היחסית: המעודדת ריבוי מפלגות ומאפשרת ייצוג בפרלמנט לכל גווי החברה. שיטת הבחירות היחסית מאפשרת שותפות בשלטון לכל הקבוצות בחברה ובכך מפחיתה את המתח בין השסעים השונים.
- מדיניות של העדפה מתקנת: במקומות בהם לאוכלוסייה הערבית יש תת ייצוג (למשל: שיעורם באוכלוסייה הוא 20% אולם במשרות ציבורית הרבה פחות מכך), המדינה נוקטת במדיניות של העדפה מתקנת עד לצמצום הפער. ייצוג שוויוני יתרום לביטול הסטריאוטיפים כלפי האוכלוסייה הערבית וייצור אצל האוכלוסייה הערבית תחושה של אזרחים שווים.

נושאי המצגת

- שיטת הבחירות היחסית
- מדיניות של העדפה מתקנת
- מאפייני השסע הלאומי בישראל
- דרכי התמודדות עם השסע
- השסע הלאומי - הבדל משסעים אחרים
- מדיניות המדינה כלפי המיעוט הערבי
- דוגמאות ליישום מדיניות מתקנת
- אתגרי השסע בימינו

✗ כותבים את ההגדרה (הצג) מתוך הקטע במקום מהחומר שלמדתם - ההגדרה חייבת לבוא מהלימוד.

✗ מציינים את המושג בלי להציג אותו - ציון בלבד לא מספיק.

✗ שוכחים לקשר את ההסבר לקטע עצמו - חובה ציטוט או התייחסות ישירה לקטע.

✗ כותבים תשובה כללית בלי המושגים המקצועיים מהמחזון.

לצפייה

צפו בסרטון "מושגים לבגרות באזרחות | מדינות לאום" - גם בעמוד הנושא, בלשונית "סרטון".
<https://www.youtube.com/watch?v=gXy69DeMBKQ>
הסרטון הוא קישור חיצוני (YouTube) ולא נבדק מול תוכן השאלון או מחוון משרד החינוך.

עברו שוב על נושאי המצגת, תרגלו במשחקים, ונסו את שאלת הבגרות בעמוד הנושא.
בהצלחה!